

2014 FORMANDENS KOMMENTARER

LANDSFORENINGEN
AF MENIGHEDSRÅD

Folkekirkens muligheder lige nu – set fra menighedsrådsside

Herren velsigne dig og forbavse dig! Med de ord kunne den legendariske forstander for Askov Højskole Knud Hansen efter sigende finde på at velsigne folk. Herren velsigne dig og forbavse dig. Ordlyden alene har jo nok vakt en vis forbavselse i menigheden, selv om vi som kristne egentlig ikke burde blive så overraskede, for Bibelen er fuld af fortællinger, hvor Gud agerer på en overraskende måde. Og det gælder både i Det Gamle og Det Nye Testamente.

Knud Hansens velsignelse forudsætter, at det uventede kan blive en velsignelse. Og den lægger op til, at vi kapper fortøjningerne til alt det sikre og velkendte og giver os det uventede, det overraskende, i vold. At vi tør tro på, at vi også kan have noget godt i vente. Sådan agerer vi typisk nok ikke. Vi har tværtimod en tendens til at være frygtsomme og se trusler og fare-signaler alle vegne. Som om nutiden er så vellykket, at alle ændringer kun kan være til det værre.

Jeg vil forsøge at anlægge et andet perspektiv og se efter muligheder. Hvordan ser det ud, hvis vi undtagelsesvis ser efter, hvilke muligheder vi lige nu har som menighedsråd og folkekirke, i stedet for at være helt og aldeles optaget af, hvilke mulige trusler vi kan skimte?

Det overordnede tema for min kommentar vil derfor være **Folkekirkens muligheder lige nu – set fra menighedsrådsside**.

Kirkeliv

Jeg vil begynde indefra, så at sige, med kirkelivet, også for at gøre opmærksom på, at der er andet end strukturer og kirkelukninger, der kan få folk til tasterne. På det allersæneste har der således været en avisdiskussion om, hvad forsoning vil sige. Det er et svært emne, og derfor var det opløftende som lægmand at støde på indlæg som Johannes Værges, der fulgte sporet fra græske til latinske kirkefædre og viste, hvordan oversættelsen fra græsk til latin griber dybt ind i forståelsen af det kristne budskab. Det er sådan noget, der vækker en ikke-teolog til eftertanke, for hvad er der så sket med de andre oversættelser i løbet af kirkens historie? Og hvad sker der nu, hvor det kristne budskab oversættes til kinesisk? Det er sundt at blive mindet om, at kristendommen er historisk, og det er en effektiv vaccination mod en bombastisk bogstavtro. For hvilke bogstaver skal vi tro på?

Måske skal vi slet ikke begynde med bogstaverne, med hjernen, men snarere med hjertet? Tiden, hvor troen sad i hovedet, er måske forbi? Troen sidder snarere i hjertet og skal forbindes med handlinger, med praksis. Det var udgangspunktet for et inspire-

rende møde, jeg deltog i om katekumenatsgrupper. Betegnelsen er ufolkelig og ret umulig på dansk, men arbejdsformen og aktiviteterne, som tager udgangspunkt i erfaringer og i høj grad er ritualiserede, opleves nok mere nærværende og dermed naturlige end så mange andre former for kristendomsundervisning for voksne. Ikke mindst af de mange søgende og spirituelt interesserede i og på kanten af folkekirken. De griber ikke først og fremmest ud efter læresætninger eller udredninger, men efter en kristen praksis. Det er ikke katederundervisning, der er brug for i den sammenhæng, men indøvelse i kristendom. En ny mulighed for at nå denne gruppe er måske arbejdet i katekumenatsgrupper, som man er begyndt med i nogle sogne. Det er en arbejdsform, der kun er i sin vorden i Danmark, men jeg tror, den har muligheder i sig.

Derfra er der et spring til valgkampen om bispestolen i Ribe. Det forbindende punkt er, at den også viste, at der er håb endnu for folkekirken, og at der er et potentiale i menighedsrådene – trods vores lidt blakkede rygter som kirkeligt uinteresserede administratorer, der oven i købet er uprofessionelle som administratorer. Valgkampen var ganske vist ikke for køn, men det er opløftende, når man diskuterer, hvad kandidaterne tænker og siger om Gud og ikke kun, hvad de mener om ledelse eller struktur. Hvis man så også kunne lære at diskutere ud fra, hvad de samme kandidater faktisk har sagt eller skrevet, og citere dem ordentligt og ikke skære citaterne af midt i det hele, så ville det være endnu bedre, men det er måske for meget forlangt.

Trods disse [alvorlige] skønhedspletter på diskussionen har dette bispevalg peget på muligheder for folkekirken. Det viste nemlig, at menighedsrådsmedlemmerne i Ribe Stift ikke lod sig forføre af de skræmmekampagner, der blev iscenesat i medierne, anført af en række præster med en for folkekirken tvivlsom dagsorden.

Det er klart, at man i en valgkamp fremhæver de kvaliteter, som man mener, ens egen kandidat har frem for de andre. Men det var godt at se, at det ikke er vejen frem ved bispevalg at lægge vægten på at så tvivl om enkelte kandidaters kristendomssyn og tillægge folk meninger, de aldrig personligt har givet udtryk for. Jeg håber, vi bliver fri for den slags smudskampagner i den valgkamp i Viborg Stift, som allerede er i fuld gang. Stemmetallene i Ribe viste i hvert fald, at det ikke altid kan betale sig. Hatten af for de vest- og sønderjyske menighedsrådsmedlemmer, som viste, at de ikke er til fals for den slags. Det er et lovende signal.

Præst og menighedsråd

Disse lidt hvase ord om visse præsters adfærd skulle nødvendigvis skygge for, at præst og menighedsråd jo ikke i almindelighed er modparter. Tværtimod. Vi er i menighedsrådet forpligtet til at virke sammen. Vi er på samme hold, og det forventes, at vi agerer som et hold, at vi udfører teamwork. Langt de fleste steder sker det også, men Landsforeningens nye udvalg for kirkelige anliggender har alligevel sat præst og menighedsråd som team som overskrift for udvalgsarbejdet. Simpelthen fordi det er afgørende for det lokale kirkeliv. Det er oplagt at tage det med i rækken af muligheder – underforstået: muligheder vi ikke udnytter fuldt ud.

Det er også nemt at komme med bud på, hvad vi kan gøre bedre, for at udnytte hele potentialet. Et par eksempler:

- Vi kan blive bedre til at vælge den præst, der er den rigtige præst *for os*. Derfor er forberedelsen vigtig, lige fra opslaget til samtalen med de udvalgte ansøgere. Husk, der ligger en vejledning på nettet – og brug den.
- Vi kan blive bedre til at modtage den nye (og især den nyuddannede) præst i sognet. Der arbejdes på Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter med dette spørgsmål, for vi halter lidt bagefter andre arbejdspladser, der lægger meget vægt på at tage godt imod nye medarbejdere.
- Vi kan tage initiativ til at få snakket ordentligt om, hvad vi skal satse på her hos os. Husk, ingen kan alting – heller ikke præster. Målsætningsdebat er meget vigtig ved præstekift. Vi skal jo helst ville det samme.
- Vi kan give præsten feedback. Hold fungerer jo kun, når alle spiller med.
- Vi kan tage evt. uoverensstemmelser op i stedet for at fejle dem ind under gulvtæppet, hvor de har en tendens til at vokse.

Der er ingen sogne så umulige at der ikke kan skabes bedre kirkeliv, hvis vi i menighedsrådet tager disse ganske almindelige regler for omgang med hinanden alvorligt og forsøger at følge dem, og der findes efterhånden mange hjælpemidler på tryk og på nettet. Og Landsforeningens proceskonsulenter træder også gerne hjælpende til. Vi har mange muligheder for at blive dygtigere og mere velfungerende som menighedsråd. Vi skal blot huske at bruge dem.

Folkekirken som arbejdsplads

Så snart man siger personale, melder ordet konflikt sig, som om det ene var en logisk følge af det andet. Der er også en del konflikter i folkekirken, også en del der er alvorlige, fordi de konfliktende parter synes ganske uforsonlige. Og – indrømmet – jeg har i det

forgangne år indimellem spurgt mig selv, om folk er blevet mere uforsonlige end før, eller det blot er mig, der har fået blik for uforsonligheden. Er vi i en tid, hvor vi sætter en ære i at vise, at vi finder os i hvert fald ikke i noget? Og hvorfor er det så blevet så vigtigt for os? Jeg lader spørgsmålet stå, for jeg har ingen ordentlige svar på det.

Men konflikter er ikke hele sandheden om folkekirken som arbejdsplads. Tværtimod så viste den store arbejdsmiljøundersøgelse sidste år, at situationen havde forbedret sig siden undersøgelsen 10 år før, så folkekirken nu på næsten alle punkter ligner andre arbejdspladser og på nogle punkter er bedre end andre arbejdspladser.

Hvilke muligheder er der i det? Ja, vi kunne jo selvfølgelig vælge at lægge os til at sove, når det nu ser så rimeligt ud. Men vi har også den mulighed at gøre folkekirken til en bedre arbejdsplads end andre, og dermed også få bedre muligheder for at tiltrække rigtig gode ansøgere til ledige stillinger. Det er også mit indtryk, at der er stadig flere menighedsråd, der ser på muligheden for at gøre arbejdspladsen både bedre og mere effektiv, og som er optaget af best practice-projekter.

I en undersøgelse tager man så at sige temperaturen og skaffer sig et billede af helbredstilstanden, men patienten får det ikke automatisk bedre af det. I dette tilfælde bliver det dog ikke ved det: Der er i forlængelse af undersøgelsen udformet en handlingsplan som opfølgning. Væsentligt for den er, at der ikke blot er sat en række fokuspunkter op, men også udpeget ansvarlige for de enkelte punkter, heriblandt Landsforeningen.

Det er således Landsforeningen, der står som ansvarlig for at udarbejde en kodeks for god ledelse. For mig at se er det et vigtigt punkt her at få afstemt forventningerne mellem menighedsråd og ansatte om, hvad god ledelse er. Det kan variere meget fra sted til sted, og det drejer sig ikke om at ensrette, men om at finde frem til det, der det enkelte sted er god ledelse. Et særligt punkt er at få bredt informationen om uddannelsestilbud for menighedsrådsmedlemmer mere ud. Det ligger der mange positive muligheder i.

Der er selvfølgelig også ting, der halter. Det gælder mobning. Det er vigtigt, at vi som menighedsråd sender det signal, at mobning overhovedet ikke tolereres på folkekirkelige arbejdspladser – og at vi selv lever op til det. Vi må have en nultolerancepolitik over for mobning i folkekirken.

Der er andre forhold, som vi ikke kan ændre på eller fjerne. Det kan fx byde på følelsesmæssige belastninger at arbejde i folkekirken. Ikke kun for præster, men også for andre ansatte. Vi kan ikke fjerne den

følelsesmæssige belastning, men vi kan gøre de ansatte bedre til at tackle sådanne udfordringer. Folkekirkens Arbejdsmiljøråd (som Landsforeningen også er repræsenteret i) har fået ansvar for at overveje, hvordan man kan udvikle en overordnet strategi for håndtering af kirkefunktionærers følelsesmæssige belastning.

Arbejdsmiljørådet har ligeledes påtaget sig [til støtte for menighedsrådene] at udarbejde en folder om, hvem der er ansvarlige for hvad på arbejdsmiljøområdet. Arbejdsmiljørådet vil også forsøge via pilotforsøg at afdække modeller for andre [og bedre] modeller for organiseringen af arbejdsmiljøarbejdet, og det skal ligeledes undersøge, hvad der findes af værktøjer til konflikthåndtering, som passer til eller kan tilpasses til en folkekirkelig arbejdsplads.

Folkekirkens allerstærkeste kort på hånden på arbejdsmiljøområdet er det, vi i dag kalder social kapital. Folkekirken bygger på et stærkt værdifællesskab, og mange af de ansatte ser kirkens værdier som vigtige for at arbejde der. Det giver i sig selv muligheder, som vi skal blive bedre til at udnytte. Vi er som menighedsråd ikke bevidste nok om, hvor meget det betyder for arbejdsmiljøet. Vi tager det nok som en selvfølge, men det er det ikke.

Den høje sociale kapital betyder, at der er stor gensidig tillid og et godt samarbejde om at løse de konkrete opgaver. I det hele taget betyder høj social kapital meget for det psykiske arbejdsmiljø, og viden om dette skal vi sørge for bliver mere udbredt, for at skabe et endnu bedre psykisk arbejdsmiljø i folkekirken.

Kirkelig økonomi

Da de lokale kirkelige regnskaber i vinter blev lagt ud på nettet, lykkedes det ikke pressen at finde skandalehistorier om menighedsråds skalten og valten, højst lidt skumlen over, at kirkemusikken fyldte mere end diakoni i regnskabet. Skumleriet blev dog hurtigt fulgt op af bemærkninger om, at meget af det diakonale arbejde ikke bogføres direkte som sådant eller føres i et helt særskilt regnskab for menighedsplejen i sognet. Og den TV-serie, der kom om emnet, kunne heller ikke byde på andet end rimelige dispositioner og engagerede præster og menighedsråd. Og så demonstrerede den, hvor forskellige de økonomiske vilkår er.

Offentliggørelsen af de lokale regnskaber gjorde det tydeligt, at der bogføres temmelig forskelligt i de enkelte sogne og provstier. Det gør det vanskeligt at foretage sammenligninger. Men mon ikke selve offentliggørelsen er med til at ændre lidt på det? Det ville ikke være nogen skade til.

Det kræver nok, at vi bliver lidt bedre til at udnytte

de muligheder, der ligger i den nye regnskabsmodel [hvor længe bliver vi ved med at kalde den ny?]. Vi må lære at bruge den til at følge, om vi faktisk i det enkelte sogn bruger pengene svarende til den målsætning, vi har for sognet. Økonomifolkene i Landsforeningens sekretariat er i gang med at udvikle et kursus, der kan lære os at udnytte systemets muligheder bedre. Det skulle blive udbudt til efteråret.

Struktur

Ligesom ordet personale ofte forbindes med konflikt, så associeres ordet struktur tilsyneladende for mange med problemer. Og ja, der er strukturproblemer, men heller ikke på det felt får vi noget ud af at stirre os blinde på problemerne, og vi har faktisk fået nye muligheder også her: Den nye lov om kirkers brug, som liberaliserer brugen, gør det lettere at bruge kirkerummet til flere forskellige ting i de sogne, hvor det kan være relevant. Jeg har ladet mig fortælle, at man er begyndt at tænke i disse baner flere steder. I Kallerup Kirke i Ålborg Stift har der været ønske om at pille bænkene ud og omdanne kirkerummet, så det kan bruges til andre ting. Det bliver spændende at følge, hvad der sker i Kallerup.

Styringsstruktur

Det kirkelige sprog er blevet beriget med et nyt ord: styringsstruktur.

Hvis der er noget sted, hvor det kan være påkrævet at minde om, at der er andet end trusler i verden, så er det nok i diskussionen om folkekirkens styringsstruktur.

En gennemlæsning af høringssvarene på debatoplægget i efteråret fra 472 menighedsråd viser, at ord som bekymring og frygt er meget hyppige. Det tyder på, at frygten for fremtiden er stor, især hvis fremtiden byder på forandring, og det har fremtiden det jo med at gøre. Måske skulle vi også huske på, at allerede de gamle grækere i mytens form fortæller, at gentagelsen kan være en helvedesstraf, fx myten om Sisyfos, der bestandig må trille den samme sten op ad det samme bjerg.

Man skal lede mere efter svar, der peger på muligheder.

Jeg hører til dem, der mener, at der snarere ligger muligheder end trusler i flertalsforslaget. Det er derfor begge Landsforeningens repræsentanter i udvalget gik ind for dette forslag. Jeg vil nævne et par af mulighederne.

Med indførelsen af et Folkekirkens Fællesudvalg får vi i folkekirken mulighed for en demokratisk funderet debat som grundlag for beslutninger om den fælles økonomi. Der er ikke tale om en centralisering i forhold til den nuværende tingenes tilstand på øko-

nomiområdet, men om at en lille embedsmandstung budgetfølgegruppe erstattes af et langt bredere og mere demokratisk funderet fællesudvalg, der også får mere at sige i forhold til ministeren – ikke i forhold til menighedsråd og provstiudvalg.

Der er da også et flertal, nemlig 262 af de 492 menighedsråd, der afgav hørings svar sidste efterår, som går ind for et sådant udvalg. Og dertil kommer, at en hel del menighedsråd, der anbefaler lovfæstelse af den nuværende tilstand, ønsker, at det rådgivende udvalg skal udvides til at rumme repræsentanter fra alle stifter. Hvorved det faktisk kommer til at ligne det foreslåede fællesudvalg temmelig meget.

Det er i øvrigt interessant at se de regionale forskelle på svarene. De kan ikke forklares sociologisk, fx som små kontra store sogne. De mest positive stifter er jyske stifter med mange små landsogne.

Modstanderne af en øget demokratisering (som også vil gælde f.eks. it-området) forsøger ihærdigt i medierne at give det indtryk af, at Landsforeningens bestyrelse ikke er i overensstemmelse med medlemmerne i hørings svaret om debatoplægget. Det passer ikke. Som nævnt ovenfor går flertallet af de menighedsråd, der har svaret på debatoplægget, ind for model 2 eller 3 (eller noget der ligner) på økonomiområdet. I det hele taget må man konkludere, at mange menighedsråd godt kan se muligheder i at demokratisere beslutningsprocessen omkring den fælles økonomi i folkekirken.

Dermed gives der jo også mulighed for større folkekirkelig indflydelse fra menighedsrådene på den fælles økonomi, idet det er menighedsrådene, der vælger de fleste medlemmer af fællesudvalget.

For mig er det også vigtigt, at Folkekirkens Fællesudvalg giver bedre muligheder for, at forhold, der er vigtige for folkekirken, bliver taget op i tide. Rettidig omhu kan være ganske afgørende for at klare udfordringer, men den nuværende ordning sikrer ikke på nogen måde, at der udvises rettidig omhu i folkekirken. Det er mit håb, at et demokratisk baseret organ for folkekirken vil være mere opmærksomt på folkekirkens tarv end Folketinget er. Og det har vi brug for. Problemer, der ikke tages op, har det med at vokse. Når jeg er i det allermest optimistiske hjørne, håber jeg også, at tilkomsten af et nationalt folkekirkeligt organ kan medvirke til, at vi bliver bedre til at se mulighederne for samarbejde og samvirke, ikke kun mellem præst og valgte medlemmer i menighedsrådet, og mellem sognene eller nogen af sognene i et provsti og et stift, men også mellem sogne, provstier, stifter og det nationale niveau.

Det er en falsk problemstilling, når man sætter enkeltsoget og det enkelte menighedsråd op mod det nationale niveau. Vi kan noget forskelligt på de

enkelte niveauer, og vi kan ikke undvære hinanden. Jeg må også indrømme, at jeg har svært ved at se det positive i, at vi hver for sig sidder og opfinder den dybe tallerken. Vi kunne udnytte vores resurser, både de menneskelige og de økonomiske, meget bedre ved at koordinere arbejdet mere og arbejde mere sammen, ikke blot mellem sognene indbyrdes, men også mellem niveauerne.

Hvor mennesker mødes og taler sammen, opstår der ofte nye muligheder. Derfor har vi også brug for at mødes i folkekirken, og gerne på kryds og tværs og med en ret åben dagsorden. Et sådant folkekirkemøde, hvor man ikke blot hørte beretninger om årets gang, men også kunne lufte nye ideer til videre afprøvning, er lige netop antydet i Betænkning 1544. Den tanke støtter vi varmt i bestyrelsen.

Spørgsmålet er nu, om politikerne også kan og vil se muligheder i betænkningen.

Det er mit indtryk at vi har en kirkeminister, der godt kan se muligheder i den, og som også vil arbejde på at få dem realiseret. Og vi kan så se det som en mulighed, at vi lige nu har en kirkeminister, der kender folkekirken godt, og som samtidig også kender Folketinget godt.

Den fremlagte betænkning 1544 rummer forslag, som på mange måder kan ses som et væsentlig skridt på den demokratiseringsvej, som I.C. Christensen indledte med lov om menighedsråd i 1903 og videreførte med kirkelovene i 1922 – som i alt væsentligt har været lovbaggrunden for menighedsrådsarbejdet til dato. Derfor ville det for mig at se være fornuftigt efter næsten hundrede års forløb at tage endnu et skridt i demokratisk retning.

Nogle helt nye muligheder

Nye muligheder har vi fået med dels Folkekirkens Udviklingsfond, som vi har haft i nogle år, dels den videnspulje, som her i foråret har været slået op for anden gang. Begge finansieret af fællesfonden. Udviklingsfonden havde i år fokus på diakoni, og der kom mange gode ansøgninger, både fra menighedsråd og frie kirkelige organisationer og fra lokale samarbejder mellem organisationer og menighedsråd. Det var opløftende at se, at der tænkes diakonalt i mange menighedsråd, og at det ikke kun er de traditionelle diakonale opgaver, man tager op, men der er også blik for nye typer problemer og nye arbejdsformer, hvor "hjælp til selvhjælp" spiller en ikke uvæsentlig rolle. Det er temmelig beskedne beløb, der uddeles fra udviklingsfonden, men det er min fornemmelse, at de er til stor gavn, og at de ofte er med til at muliggøre nye initiativer – og dermed til at skabe nye muligheder for lokalt arbejde.

Videnspuljen er til for at skabe ny viden om folkekir-

kelige forhold, og meget gerne en viden der også kan skabe udvikling. Sidste år var den på en lille million, hvoraf et stort beløb gik til et gedigent grundlæggende projekt med at forbedre folkekirkens statistik, og et andet til en undersøgelse af, hvad der får børnefamilier til at række ud efter de folkekirkelige tilbud, der udvikles netop til børnefamilier. Det er jo vigtigt at vide, hvad der virker og hvordan, så vi ikke i folkekirken bruger en masse resurser på at lave noget, som ender i den blå luft.

I år er videnspuljen på 2 mio. kr., og man har valgt at fokusere på to områder, nemlig projekter der kan belyse samarbejdet mellem folkeskole og folkekirke som det ene og som det andet folkekirken set i forhold til strukturforandringer på landet, i forstæder eller i byen.

Pengene er ikke delt ud endnu, men så vidt jeg ved, er der kommet gode ansøgninger inden for begge indsatsområder, og dermed er der gode muligheder for, at der skabes ny viden, og vi får mere fast grund under fødderne, når der evt. skal udvikles nye initiativer. Det bliver uden tvivl til gavn både for det kirkelige arbejde i sognene og for skole-kirke samarbejdet.

Er folkekirkens forskellighed et problem eller en mulighed?

Inden jeg tager fat på dette spørgsmål, vil jeg gerne slå fast, at vi i folkekirken helt grundlæggende har fælles vilkår for at være kirke i 2014. Det gælder både udfordringer og muligheder. Men der kan være andre forhold, der giver os forskellige handlemuligheder, og [ikke mindst] er der forhold, der betyder, at det ikke er de samme muligheder, der er mest nærliggende. Alle sogne i den danske folkekirke nyder godt af, at folkekirken har stor legitimitet og grundlæggende nyder stor tillid. Det er ligeledes en styrke, at den er så rummelig og mangfoldig. I et samfund præget af stor individualisme betyder det, at der oftest vil være noget for enhver smag.

På den anden side er vi også fælles om visse nedgangstendenser: faldende medlemstal, ikke mindst på grund af faldende dåbstal. Vi mærker også, at der hos mange medlemmer er, hvad nogle har kaldt en supermarkedstilgang til det religiøse [man plukker det ned fra hylderne, som man kan bruge], og folkekirken opleves [såmænd også af en del medlemmer] som irrelevant. Folkekirken står samlet set ikke så centralt placeret som tidligere. Det har bl.a. været tydeligt i diskussionen om konfirmationsundervisningens placering i forbindelse med den nye skolelov. Vi må dog ikke glemme, at der samtidig er en øget åbenhed i forhold til tro, og et stigende antal danskere giver udtryk for, at de tror. Der er også en øget bevidsthed om folkekirkens betydning som en kul-

turbærende institution, og om at kristendommen og det vanskelige begreb kristne værdier har spillet og stadig spiller en stor rolle for sammenhængskraften i samfundet.

Helt overordnet er det de samme udfordringer, vi har som kirke, selv om de opleves med forskellig styrke i forskellige områder, men på det mere konkrete plan kan der være store forskelle sognene imellem.

En af de forskelle, der debatteres mest, er forskellen mellem land- og bysogne. Der er meget delte meninger om, hvor store forskellene er mellem land og by, og der er næppe noget enkelt svar på det, for hverken by- eller landsogne kan sættes på en fast formel. Men lad mig alligevel her som slutning på min kommentar forsøge i skematisk [og derfor forgrovet] form at opstille typiske udfordringer og muligheder for henholdsvis et udpræget landsogn af relativt traditionelt tilsnit og et udpræget storby sogn.

Landsognets svagheder

- Små enheder, derfor dyr drift
- Lavt udskrivningsgrundlag
- Få resurser
- Spredt befolkning og store afstande

Landsognets styrker

- Høj medlemsprocent
- Høj dåbs- og konfirmationsprocent
- Personlige kontakter mellem skole og kirke
- Lokalt foreningsliv

I sådanne mere traditionelle landsogne, vil der være meget bedre muligheder for samarbejde med andre lokale institutioner end i storby sogne, men især er der gode muligheder for samarbejde med foreningerne. Husker vi at udnytte dem? Problemet kan være mangel på frivillige til at gå ind i dette samarbejde, for præsten kan ikke løfte det alene. Desværre bliver sådan et frodigt samarbejde også mange steder udfordret af, at der mangler lokale mødesteder. Og så er jeg her gået uden om de landsogne, hvor der ikke længere er nogen lokal skole at samarbejde med, og hvor foreningslivet også skranter eller er rykket længere væk. Sådanne landsogne har fået en del af bysognenes udfordringer uden at have fået flere resurser til at møde udfordringerne med. Opstillingen er og bliver en grov typificering. Det samme gælder nedenstående om storby sognene, som ikke alle er store og velaflagte, men som type ser storby sognet således ud:

Storbysognets svagheder

Lav medlemsprocent
Lav dåbs- og konfirmationsprocent
Svage relationer til skolen
Ringe fortrolighed med kirken
Kræsne forbrugere
Få lokale foreninger

Storbysognets styrker

Større enheder
Godt udskrivningsgrundlag
Stort og kvalificeret personale
Mange resurser
Mange *mulige* frivillige
Gode lokaleforhold
Små afstande

Det er tydeligt, at det prototypiske storby sogn byder på flere udfordringer end det traditionelle landsogn. Til gengæld har det også flere resurser, både økonomiske og menneskelige, og de fysiske forhold med små afstande og gode lokaleforhold gør det lettere at tage nye aktiviteter op. Traditionstabet er måske større end på landet, og der kan være et mere problematisk forhold til fx folkeskolen, men der er mange af storbysoğnenes beboere (både medlemmer og ikke-medlemmer), som er åbne og søgende, og det giver gode muligheder for positiv kontakt.

Når man sammenligner styrker og svagheder, muligheder og udfordringer, bliver det klart, at de allermost udfordrede sogne er de små landsogne, der ikke har bevaret de traditionelle lokale institutioner, først og fremmest en folkeskole, og hvor det lokale foreningsliv også er hensygnende. Der ligger et af folkekirkens mest påtrængende problemer.

Når jeg stiller disse prototyper op, er det for at skære ud i pap, at sognene i den danske folkekirke har meget forskellige livsbetingelser. Det kan vi ikke specificere, hver gang vi taler om sognet, og da vi taler ud fra hver vores hjemlige virkelighed, taler vi jævnligt forbi hinanden.

Vi må se i øjnene, at der er ikke én slags sogne - der er ikke engang to eller tre, men måske snarere en 8-10 stykker.

Der er derfor heller ikke én måde at skabe aktivt kirkeliv på, men en hel vifte af forskellige måder, afhængig af kombinationen af udfordringer og muligheder i det enkelte sogn.

Hvordan er de praktiske betingelser for at udnytte de forskellige muligheder?

Når det gælder indholdet, roser vi os af folkekirkens rummelighed, at den giver plads til teologiske meningsforskelle. Det anser vi for en styrke. På det administrative område ser det helt anderledes ud. Der

skal alle uden undtagelse følge nøjagtig de samme regler. Glem al snakken om folkekirken som et velordnet anarki. Den har intet på sig. Administrativt er folkekirken styret helt ned i detaljen med retsregler der fyldte 1.000 sider, dengang vi fik dem på papir, og som ikke er blevet færre af at komme på nettet. Ud over retten til at løse sognebånd og danne valgmenigheder, er friheden forbeholdt indholdssiden.

Jeg har tidligere hævdet, at det er omsonst at tro, at man kan skabe sammenhæng i et individualiseret samfund gennem ensretning. Folkekirkens rummelighed regnes da også af de fleste blandt dens dyder. Men hvorfor skal rummelighed og plads til forskellighed kun gælde indholdssiden?

Vi har mange muligheder i den danske folkekirke, også en hel del som vi ikke udnytter fuldtud. Men vi mangler nogle muligheder for administrativ forskellighed, så fx det lille sogn på under 100 medlemmer ikke skal følge ganske samme administrative regler som Vesterbro Bysogn med 23.000 medlemmer og 9 kirker. Styringsstrukturudvalget havde til opgave at komme med forslag om en moderne og mere sammenhængende styringsstruktur. Den forenkler ikke umiddelbart livet for det enkelte menighedsråd.

Vi har brug for at bruge al vor ikke blot kritiske, men især analytiske og konstruktive, sans, til at finde nye muligheder for forskellighed.

Vi er altid bange for forskelsbehandling, men ligesom vi jo godt ved, at hvis vi skal behandle vores børn ens, skal vi behandle dem forskelligt, fordi de er forskellige, så må det også være muligt at finde frem til en måde, hvorpå man kan håndtere en ligeværdig forskellighed i folkekirken. Det vil gøre det lettere for det enkelte menighedsråd at udnytte alle de allerede eksisterende muligheder.

Jeg noterer med stor tilfredshed, at Kirkeministeriet nu sætter et projekt i gang om administrativ forenkling af menighedsrådsarbejdet, og jeg håber, at projektet også vil tage denne problemstilling i betragtning.

Det vil være en vigtig opgave at analysere de forskellige lokale udfordringer og muligheder og samtidig forbedre de lokale vilkår for at tage udfordringerne op. Det må efter min mening ske i et tæt samarbejde mellem det lokale niveau, de enkelte menighedsråd og de øvrige niveauer. Både provstiuvalg, stiftsråd og et forhåbentligt kommende Folkekirkeligt Fællesudvalg skal på banen, så vi sammen, men i forskellighed kan arbejde for at skabe gode vilkår for det kirkelige liv.

God arbejdslyst!

Inge Lise Pedersen

